

— C —

vr 23 okt 2020
17.00 & 20.00 Concertzaal

CAPRIOLA DI GIOIA

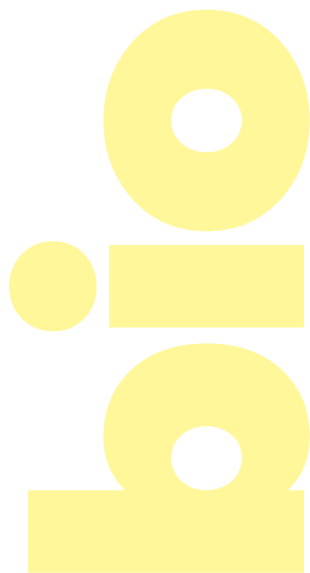
Vivaldi. Concerti & aria's

— CONCERT —
— GEBOUW —
— BRUGGE —

Biografieën

Capriola di Gioia (BE) werd in 2007 opgericht door Bart Naessens en zijn vrouw Amaryllis Dieltiens. Het ensemble wil barokke muziek op een zeer persoonlijke en expressieve wijze delen met hun publiek, rekening houdend met de historische uitvoeringspraktijk. Hun uiterst fijnzinnige benadering en feeling met het (gekende en vooral minder gekende) barokke repertoire zorgen ervoor dat het ensemble telkens weer met groot enthousiasme wordt onthaald. Ze waren al te gast op onder meer het MA Festival, BOZAR en Festival Oude Muziek Nederland. In het voorjaar 2011 kwam hun eerste cd uit (bij het label Aeolus) met een eigenzinnige keuze uit het Italiaanse barokke repertoire. Artistiek leider **Bart Naessens (BE)** studeerde orgel, klavecimbel en orkestdirectie. Hij werkte al samen met ensembles als il Gardellino en Collegium Vocale Gent. Zijn muzikale activiteiten spelen zich op verschillende terreinen af. Van bijzonder gerespecteerd continuospeler tot vaak geziene gast op concertpodia in binnen- en buitenland in solistisch en kamermuziekverband met de meest uiteenlopende repertoires, gaande van vroege polyfonie tot creaties van hedendaagse componisten. In 2010 richtte hij het succesvolle ensemble BachPlus op, waar hij samen met Elisabeth Hermans een podium wil creëren voor de uitvoering van het (cantate)repertoire van J.S. Bach en zijn tijdgenoten.

Amaryllis Dieltiens (BE) studeerde zang aan het Lemmensinstituut bij Lieve Vanhaverbeke en vervolgde haar studies bij Margreet Honig aan het Conservatorium van Amsterdam. Daarna specialiseerde ze zich verder in opera aan De Nederlandse Opera Academie. Haar repertoire reikt van de vroege barok tot en met de 20e eeuw, en het oratorium- en operagenre en bracht haar al op diverse podia over heel Europa (Festival Oude Muziek, Concertgebouw Amsterdam, BOZAR, Theater Bonn). In 2007 richtte ze met haar echtgenoot Bart Naessens het kamermuziekensemble Capriola di Gioia op. Op hun meest recente cd klinkt Pergolesi's *Stabat Mater* met countertenor Clint Van Der Linde.

Uitvoerders en programma

Capriola di Gioia: ensemble
Bart Naessens: klavecimbel & leiding
Amaryllis Dieltiens: sopraan

Yun Kim (concertmeester), **Ortwin Lowyck**,
Izana Soria: eerste viool
Elise van der Wel, Marieke Vos, Louise Moreau: tweede viool
Marc Claes, Hans De Volder: altviool
Edouard Catalan: cello
Elise Christiaens: contrabas
Jurgen De bruyn: teorbe

Antonio Vivaldi (1678-1741)
Vioolconcerto in Es 'Tempesta di mare',
RV253

In turbato mare irato, RV627

Zeffiretti che susurrate, RV749.21

Klavecimbelconcerto in A, RV780

- Allegro
- Andante
- Allegro

Sonno, se pur sei sonno, RV738

Quell' augellin che canta, RV734

Allegro uit Vioolconcerto in E, opus 8 nr.1,
RV269

Anch' il mar par che sommerga uit Il
Tamerlano, RV703

Met Nederlandse boventiteling

VOCAAL BIRDSONG

Vivaldi: natuurlijk!

Wat is het geheim van het duurzame succes en de populariteit van Antonio Vivaldi? Het antwoord is dat er geen geheim is: Vivaldi speelt meestal 'open kaart', hij heeft geen 'verborgen agenda' en hij valt doorgaans direct met de deur in huis, zodat luisteraar en uitvoerder zich onmiddellijk bij het muzikale verhaal betrokken voelen. Vivaldi's recept is even eenvoudig als uniek: de delen in snel tempo beginnen met de hem zo karakteristieke, aanstekelijke 'ritmische schwing', de trage delen zijn overwegend lyrisch, gekenmerkt door een zangerigheid, die zowel primeert in de instrumentale als in de vocale werken. In de concerten voor viool – zijn instrument – treedt de viool als het ware op als een operazanger(es). Zijn muziek munt uit door spontaneïteit en natuurlijkheid, die onmiddellijk aanspreken en blijven boeien.

De natuur als inspiratiebron: storm op zee

'Natuurlijk' is zijn muziek ook in de betekenis van geënt op de natuur, die talrijke componisten uit de barokperiode inspireerde tot imitatie, zoals van vogelgeluiden, of het evoceren van natuurverschijnselen, zoals wind, storm en waterstromen. Die staan dan vaak symbool voor verwante menselijke acties, ervaringen of gevoelens. Een typisch voorbeeld is de storm op zee, die de radeloze schipper angst aanjaagt, maar hem toch de hoop niet ontnemt om een veilige haven te bereiken. Dit beeld refereert dan aan de wanhoop (en de hoop) in een ongelukkige liefde of een andere nood situatie. Zelden ontbreekt in een barokopera een dergelijke zogenaamde *simile-aria* (gebaseerd op een vergelijking). Maar ook in de religieuze muziek ontbreekt dit ariatype niet. Vivaldi's solomotet voor sopraan en strijkers *In turbato mare irato* (RV627) begint met een aria, die het beeld oproept van de wanhopige gelovige die

- **Vivaldi slaagt erin om de luisteraar en uitvoerder meteen bij het muzikale verhaal te betrekken.**
- **In zijn muziek – en die van veel andere componisten – is de natuur vaak een symbool voor menselijke emoties, zoals de storm.**
- **Spontaneïteit en soberheid, met een maximum aan expressie, zijn een waarmerk van Vivaldi.**

zich in de storm van het leven tot Maria (*Stella maris*: 'de ster der zee') wendt. Alle typische ingrediënten van een storm-aria zijn aanwezig: snel tempo, sterke accenten, heftige strijkersfiguren en een virtuoze zangpartij. In het middendeel *Cito splende*, de smeekbede om bijstand, verandert het karakter drastisch in functie van het in de tekst weergegeven affect, de hoop op verlossing: het tempo vertraagt, de strijkers begeleiden zacht, de melodische ontplooiing in de stem is meer lyrisch, het metrum wijzigt van twee naar drie. Een van Vivaldi's vioolconcerten draagt als titel *La tempesta di mare* (RV253) ('Storm op zee'), met in de zeer snelle delen (*presto*) de genoemde vaste ingrediënten van de storm, hier met de viool als centrale figuur. Een extreem voorbeeld van virtuoos vertoon geïnspireerd door de storm op zee is de opera-aria *Anch' il mar par che sommerga*.

La primavera: de lente

De bekendste 'natuurconcerten' van Vivaldi zijn uiteraard *De vier jaargetijden*, de eerste vier concerten van zijn in Amsterdam uitgegeven cyclus van twaalf vioolconcerten,

'Het geheim van Vivaldi's succes is dat er geen geheim is.'

opus 8 (waarvan *La tempesta di mare* het vijfde is). Aan elk van de vier concerten gaat een sonnet vooraf, dat het 'programma' van het concerto weergeeft – en in de partituur staan concrete aanwijzingen, zoals, in het eerste deel, *Il canto degl' uccelli* ('De zang van de vogels'). De orkestinleiding die enkele malen terugkeert als structurele basis, verklankt de lentevreugde. Later doen een zacht briesje en een murmelend beekje hun intrede, waarop de natuur losbarst in donder en bliksem, een ideale aanleiding om felle contrasten in te bouwen: wiegende motiefjes maken plaats voor heftige tremoli en flitsende toonladderfiguren. Het volle ensemble en de solisten (drie violen) wisselen af in aanstekelijk dialogerend spel. Strikt muzikaal én programmatisch bouwt Vivaldi een mooie spanningsboog op: van rust en vreugde via verstoring van de natuur terug naar het vredige begin. In het langzame middendeel zocht Vivaldi naar een programmatische aanleiding om de vioolsolo vrijuit te laten 'zingen': die vond hij in de slaap van de geitenhoeder. In een heerlijke zang roept de solist de slaap van de herder op. Een herhaald tweenotensmotief in de altviolen, puur muzikaal een eenvoudige begeleiding, imiteert het gebel van de honden. De violen vullen de tussenruimte in met een wiegend motief, dat het ritselen van de bladeren in de nachtelijke bries oproept. De finale verbeeldt een pastorale dans van herders en nimfen: er heerst doorlopend een genoeglijke stemming. De lang aangehouden tonen in de bas

verwijzen naar de doedelzak, een van de typische volkse herdersinstrumenten. Deze zogenaamde 'pedaaltoon' is een vast ingrediënt van pastorale scènes.

Natuur en opera

De lentelijke natuurthema's keren ook geregeld terug in de opera-aria's. De natuur wordt hier vaak ten tonele gevoerd als liefdesboodschapper, zoals in de ara *Zeffiretti, che sussurate*: de zachte briesjes en de murmelende beekjes brengen een boodschap van liefde over aan de beminde. De natuur antwoordt: *Ama*, 'bemin', wat leidt tot een smachtende liefdesverklaring *Vieni, o mio diletto* ('Kom, mijn geliefde'). Deze aria is een pareltje van een pastorale liefdesaria, met twee violen en klavecimbel, en doorspekt met fijnzinnige echo-effecten tussen zangstem en viool. Het klavecimbel komt als solo-instrument bij Vivaldi niet zo vaak voor, vandaar dat de uitvoering van zijn enige concerto met dit instrument als solist bijzonder welkom is (RV780). Men hoort in de solopartij wel goed de typische stijl van strijkinstrumenten: het werk is dan ook, zoals toen niet ongewoon, een arrangement van een dubbelconcerto voor viool en cello (RV546). In de aria *Sonno, se pur sei sonno* smeekt de gevangen Romeinse consul en titelheld van de opera *Tito Manlio* dat hij zijn slaap niet zou doorbrengen als in een nachtmerrie, maar in rustgevende duisternis. De sfeer is donkerder dan in de herdersslaap van het *Lenteconcerto*: wars van elk virtuoos vertoon smeekt de zangstem om een bevrijdende slaap, doorlopend ondersteund door zachte akkoorden in de strijkers. Een schitterend voorbeeld van diepe emotie, in uiterste soberheid verklankt, een waarmerk van Vivaldi. In de aria *Quell' augellin che canta* uit de opera *Silvia* (RV734) fluiten dan weer de vogeltjes in een fascinerende dialoog tussen de sopraan, de soloviool en het ensemble.

— Ignace Bossuyt

Voor het leven in beeld

Het komende seizoen laten we je niet alleen horen hoe de natuur klinkt of inspireert, maar we laten het je ook graag zien in verschillende expo's en installaties.

© Peter De Bruyne

© Randall Casaeer

Tentoonstelling Aline Héau

vr 11.09.2020 – zo 15.11.2020

Aline Héau is een Franse fotograaf en seizoenskunstenaar van het Concertgebouw in 2020-2021. Haar foto's zijn het resultaat van cyanotypie, een oud, traditioneel procédé, dat ze toepast op glas, van oudsher een fotografisch medium. De bescheiden onderwerpen die tegen de plaat worden gedrukt, onthullen vervolgens de schoonheid van hun vorm en laten een afdruk na in Pruisisch blauw. Elke stap van het proces, van het verzamelen van specimens, de fotosensibilisatie van het glas, tot de afdruk waar het licht doorheen gaat, draagt bij tot de creatie van dit subtiele portret van de natuur. Meer op concertgebouw.be/seizoenskunstenaar

De fabelachtige stad

vanaf vr 11 sep 2020

Wetenschappers trekken aan de alarmbel: de biodiversiteit krimpt aan een steeds sneller tempo. Onze leefomgeving dreigt de komende jaren drastisch te veranderen. Hoe ziet de relatie van de mens tot de natuurlijke omgeving eruit, nu we steeds meer in een stedelijke omgeving wonen? Hoe is de relatie tussen mens en dier in de loop van een eeuw veranderd? Voor *De fabelachtige stad* trekken geluidskunstenaar Ruben Nachtergaele en schrijver Eva De Groot de stad in om uitzonderlijke verbindingen tussen mens en dier vast te leggen in zes audioportretten. Illustrator Randall Casaeer vangt de magie daarvan in een reeks bijzondere beelden. concertgebouw.be/fabels-podcasts

Let it bee

vr 11 sep 2020 – wo 30 jun 2021

Het gaat niet goed met de bijen. Een tekort aan voedsel en het gif dat we gebruiken in de landbouw en in onze tuinen is nefast voor hen. Volgens Albert Einstein hebben we nog vier jaar te leven mocht de bij uitsterven. Zij zorgt immers voor de bestuiving van planten en is zo een onontbeerlijke schakel in de voedselketen. Met het fundraising-project *Let it bee* steunen we Aculea, de gewestelijke wilde bijen en wespen werkgroep van Natuurpunt. Draag een centje bij in ruil voor zaadzakjes en bloembollen – meteen ook voedsel voor de bijen dus. Een weelderige tuin – zonder pesticiden – helpt de biodiversiteit en zo de bijen, vogels, egels én onszelf. **Alle info in de Expobox en op concertgebouw.be**

© Peter De Bruyne

WORD VRIEND

Laat zien dat je ons huis een warm hart toedraagt, draag financieel een steentje bij (€ 150 voor twee personen, € 95 voor één persoon) en geniet tal van voordelen.

- Boek je tickets vóór de start van de verkoop
- Pik gratis enkele Vriendenvoorstellingen mee
- Krijg persoonlijke tips en nieuwtjes vanuit het Concertgebouw

Ontdek alle voordelen op concertgebouw.be/vrienden

'Hoe kan ik mijn echtgenote en mezelf meer plezier dan door Vriend te blijven van 'ons' Concertgebouw? Zo staan er in onze agenda tijdig een resem topvoorstellingen ingepland die we als liefhebbers heel graag live willen meepikken. Dat geeft een gerust gevoel, van bij het begin van het seizoen. Dat we bovendien als Vriend genieten van interessante voorwaarden en een prima service, dat klinkt voor ons als muziek in de oren. Absoluut een aanrader dus!'

— Wim Ingels

In de kijker

VRIJDAG

20 NOV 2020

20.00 Kamermuziekzaal

Trio Impression Beethoven, Wieck-Schumann & Martin

Oorwormen zijn van alle tijden. Beethoven verwerkte het wijsje 'Pria ch'io l'impegno' uit een populaire komische opera in de finale van zijn wervelende *Trio*, opus 11. En ook Clara Wieck-Schumann leidt je in haar *Pianotrio* van de ene romantische melodie naar de andere.

ZATERDAG

28 NOV 2020

20.00 Concertzaal

© Jan Landau

Anima Eterna Brugge Rebel & Farina

Componisten van de Verlichting vonden gretig inspiratie bij de natuurelementen, en dan vooral het contrast tussen *before* en *after*, de verwarrende chaos, die niet anders kan dan overgaan in kosmische ordening. In dit seizoen gewijd aan de natuur in al zijn facetten gaat Anima Eterna Brugge voor barok met Rebels *Éléments*. Om het programma te vervolmaken klinkt muziek uit Farina's bundel *Capriccio stravagante*. De suite vol natuurgeluiden is een virtuoos feest voor de viool.

Laat weten wat je van het concert vond op

 ConcertgebouwBrugge
 @concertgebouwbr

info & tickets +32 70 22 12 12 — In&Uit: 't Zand 34, Brugge

concertgebouw.be